

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Biologia
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Formy arkusza:</i>	MBIP-R0-100, MBIP-R0-200
<i>Termin egzaminu:</i>	5 czerwca 2026 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	26 czerwca 2026 r.

Ogólne zasady oceniania

Ten dokument zawiera **zasady oceniania** oraz **przykłady** poprawnych rozwiązań zadań otwartych.

W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe odpowiedzi do zadań otwartych **nie są** ścisłym wzorcem oczekiwanych sformułowań. **Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania** – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka odpowiedzi, z których jedna jest poprawna, a inne – błędne, nie otrzymuje punktów za żadną z nich.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o zasadniczych brakach w rozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej poprawne rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Rozwiązanie zadania na podstawie błędnego merytorycznie założenia uznaje się w całości za niepoprawne.
- Rozwiązania zadań dotyczących doświadczeń i obserwacji (np.: problemy badawcze, hipotezy i wnioski) muszą się odnosić do doświadczenia lub do obserwacji przedstawionych w zadaniu i świadczyć o ich zrozumieniu.
- W rozwiązaniach zadań rachunkowych oceniane są: metoda (przedstawiony tok rozumowania), wykonanie obliczeń oraz podanie wyniku z odpowiednią dokładnością i jednostką.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania określone w podstawie programowej ¹	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne [...].	I. Chemizm życia. 2. Składniki organiczne. Zdający: 1) przedstawia budowę węglowodanów (uwzględniając wiązania glikozydowe α , β) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 3) wykazuje związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia.	I. Chemizm życia. 2. Składniki organiczne. Zdający: 1) przedstawia budowę węglowodanów (uwzględniając wiązania glikozydowe α , β); rozróżnia [...] polisacharydy ([...] celuloza [...]) i określa znaczenie biologiczne węglowodanów [...]. II. Komórka. Zdający: 10) wykazuje związek budowy ściany komórkowej z pełnioną funkcją oraz wskazuje grupy organizmów, u których ona występuje.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

BC

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

Zadanie 1.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych.</p> <p>Zdający:</p> <p>1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami [...].</p>	<p>III. Energia i metabolizm.</p> <p>1. Podstawowe zasady metabolizmu.</p> <p>Zdający:</p> <p>1) wyjaśnia, na przykładach, pojęcia: szlaku i cyklu metabolicznego.</p> <p>3. Enzymy. Zdający:</p> <p>2) wyjaśnia, na czym polega swoistość substratowa enzymu [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wykazanie, że endoglukanazy przyspieszają rozkład celulozy katalizowany przez egzoglukanazy, z odniesieniem się do zwiększenia dostępności substratu egzoglukanaz.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Endoglukanazy tną cząsteczkę celulozy na mniejsze fragmenty, a więc powstaje więcej wolnych końców dostępnych dla egzoglukanaz.

Zadanie 1.4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia.</p> <p>Zdający:</p> <p>3) wykazuje związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia.</p>	<p>I. Chemizm życia.</p> <p>2. Składniki organiczne. Zdający:</p> <p>1) przedstawia budowę węglowodanów (uwzględniając wiązania glikozydowe α, β); rozróżnia [...] polisacharydy ([...] celuloza, [...]) i określa znaczenie biologiczne węglowodanów [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy wiązania.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

wodorowe / oddziaływania wodorowe / mostki wodorowe

Zadanie 2.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający:</p> <p>2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje [...] graficzne [...].</p> <p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający:</p> <p>3) wykazuje związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia.</p>	<p>II. Komórka. Zdający:</p> <p>1) rozpoznaje elementy budowy komórki eukariotycznej [...] na mikrofotografii [...];</p> <p>8) opisuje budowę [...] plastydów ze szczególnym uwzględnieniem chloroplastów [...];</p> <p>10) wykazuje związek budowy ściany komórkowej z pełnioną funkcją [...].</p>

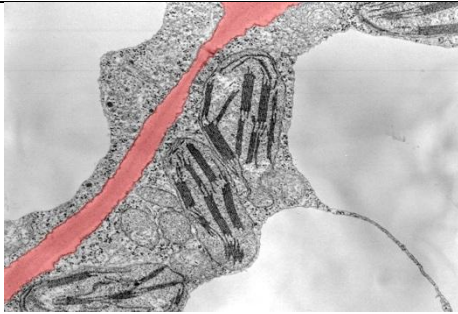
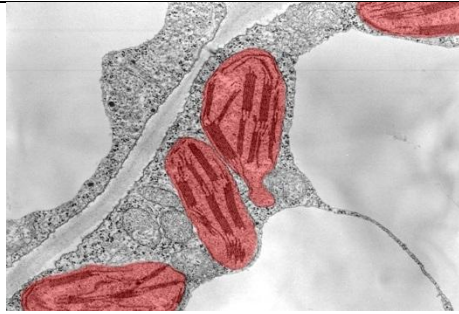
Zasady oceniania

2 pkt – poprawne uzupełnienie czterech pól tabeli.

1 pkt – poprawne uzupełnienie jednej kolumny LUB pierwszego wiersza tabeli (nazwa struktury).

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Struktura zaznaczona na zdjęciu		
Nazwa struktury	<i>ściana komórkowa</i>	<i>chloroplast / chloroplasty</i>
Funkcja struktury	<i>stanowi barierę między wnętrzem komórki a środowiskiem zewnętrznym lub między komórkami / nadaje kształt komórce / chroni przed uszkodzeniami mechanicznymi / umożliwia transport między komórkami</i>	<i>przeprowadza fotosyntezę / fotosynteza / asymilacja dwutlenku węgla</i>

Zadanie 2.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 3) wykazuje związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia.	II. Komórka. Zdający: 4) wyjaśnia rolę błony komórkowej i tonoplastu w procesach osmotycznych [...]; 11) przedstawia znaczenie wakuoli w funkcjonowaniu komórki roślinnej.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

AD

Zadanie 2.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych. Zdający: 1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami [...].	II. Komórka. Zdający: 4) wyjaśnia rolę błony komórkowej i tonoplastu w procesach osmotycznych [...]; 11) przedstawia znaczenie wakuoli w funkcjonowaniu komórki roślinnej.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie, uwzględniające osmotyczny napływ wody do wakuoli.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Wzrost stężenia w wakuoli cukrów prostych, które są związkami osmotycznie czynnymi, jest przyczyną osmotycznego napływu wody do jej wnętrza, co powoduje jej powiększenie się i zwiększenie turgoru w komórce.
- W tej sytuacji woda będzie napływać do wakuoli, ponieważ w niej jest niski potencjał wody.

Zadanie 2.4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 3) wykazuje związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia.	II. Komórka. Zdający: 4) wyjaśnia rolę błony komórkowej i tonoplastu w procesach osmotycznych [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy błony wakuoli.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

tonoplast

Zadanie 3.1. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne, liczbowe.	XIV. Genetyka klasyczna. 2. Zmienność organizmów. Zdający: 6) przedstawia rodzaje aberracji chromosomowych (strukturalnych i liczbowych) oraz określa ich skutki. IV. Podziały komórkowe. Zdający: 4) opisuje przebieg kariokinezy podczas [...] mejozy.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wypełnienie czterech komórek tabeli.

1 pkt – poprawne wypełnienie trzech komórek tabeli.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Komórka potomna	Liczba chromosomów
A	$n + 1$ albo 3
B	$n - 1$ albo 1
C	n albo 2
D	n albo 2

Komórka potomna	Liczba chromosomów
A	$n - 1$ albo 1
B	$n + 1$ albo 3
C	n albo 2
D	n albo 2

Zadanie 3.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 2) wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach [...].	IV. Podziały komórkowe. Zdający: 4) opisuje przebieg kariokinezy podczas mitozy i mejozy; 5) rozpoznaje (na preparacie mikroskopowym, na schemacie, rysunku, mikrofotografii) poszczególne etapy mitozy i mejozy.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wypełnienie trzech wierszy tabeli.

1 pkt – poprawne wypełnienie dwóch wierszy LUB jednej kolumny tabeli.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Proces	I podział	II podział
Skracają się włókna wrzeciona podziałowego.	T	T
Tworzą się bivalenty.	T	N
Centromery w chromosomach ulegają rozdzieleniu.	N	T

Zadanie 4.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 1) opisuje [...] organizmy.	IX. Różnorodność roślin. 2. Rośliny lądowe i wtórnie wodne. Zdający: 2) przedstawia [...] cechy charakterystyczne [...] nasiennych. 5. Rozmnażanie i rozprzestrzenianie się roślin. Zdający: 3) przedstawia budowę kwiatów roślin nasiennych.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B1

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych. Zdający: <ol style="list-style-type: none"> 1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami, formułuje wnioski; 2) przedstawia [...] argumenty związane z omawianymi zagadnieniami biologicznymi. 	IX. Różnorodność roślin. <ol style="list-style-type: none"> 5. Rozmnażanie i rozprzestrzenianie się roślin. Zdający: <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje [...] przemianę pokoleń [...] okrytonasiennych. IV. Podziały komórkowe. Zdający: <ol style="list-style-type: none"> 7) wyjaśnia znaczenie procesu crossing-over i niezależnej segregacji chromosomów jako źródeł zmienności rekombinacyjnej i różnorodności biologicznej.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie, wraz z poprawnym uzasadnieniem, odnoszącym się do przemiany faz jądrowych.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozstrzygnięcie

odmienne

Przykładowe uzasadnienia

- Powstają z mejospor.
- Ziarna pyłku to gametofity, rozwijające się z mikrospor, a mikrospory powstają na drodze mejozy, której towarzyszy *crossing-over*.
- W czasie powstawania zarodników, z których powstają ziarna pyłku, dochodzi do losowego rozchodzenia się chromosomów homologicznych / chromatyd siostrzanych o różnych zestawach alleli.

Uwaga:

Nie uznaje się odpowiedzi, w której zdający odnosi się do ziarna pyłku jako do struktury powstałej bezpośrednio na drodze mejozy.

Zadanie 4.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający:</p> <p>2) wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące [...] w środowisku.</p> <p>IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych. Zdający:</p> <p>1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami [...].</p>	<p>XVII. Ekologia.</p> <p>3. Ekologia ekosystemu. Ochrona i gospodarka ekosystemami. Zdający:</p> <p>3) wyjaśnia zmiany liczebności populacji w układzie zjadający i zjadany;</p> <p>6) [...] przedstawia zależności pokarmowe w biocenozie [...].</p>

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie, odnoszące się do mechanizmu – wzrostu liczebności (populacji) zwierząt roślinożernych odżywiających się młodymi pędami.
- 0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Brak drapieżników jest przyczyną wzrostu liczebności roślinożerców, zjadających młode pędy Pando.

Uwaga:

Nie uznaje się odpowiedzi, w których zdający odnosi się do zmniejszenia liczebności osobników Pando, ponieważ ten las jest utworzony przez jednego osobnika.

Zadanie 5.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>II. Rozwijanie myślenia naukowego; doskonalenie umiejętności planowania i przeprowadzania obserwacji i doświadczeń oraz wnioskowania w oparciu o wyniki badań. Zdający:</p> <p>5) [...] formułuje wnioski.</p>	<p>IX. Różnorodność roślin.</p> <p>6. Wzrost i rozwój roślin. Zdający:</p> <p>2) przedstawia wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych na proces kiełkowania nasion; planuje i przeprowadza doświadczenie określające wpływ wybranych czynników ([...] światło) na proces kiełkowania nasion.</p>

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego wniosku, uwzględniającego zróżnicowany wpływ czerwonego światła na suchą masę siewek soi.
- 0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Naświetlanie laserem o długości fali 660 nm przy odpowiedniej dawce światła jest w stanie zwiększyć suchą masę siewek soi.
- Niektóre efekty biostymulacji nasion soi czerwonym laserem są pozytywne i zwiększają tempo rozwoju struktur sadzonek, a co za tym idzie – ich suchą masę.
- W zależności od dawki światła o długości 660 nm, służącego do naświetlania nasion, siewki soi mogą mieć zmniejszoną lub zwiększoną suchą masę.

Uwaga:

Nie uznaje się odpowiedzi odnoszących się do światła bez podania jego koloru lub długości fali.

Zadanie 5.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Rozwijanie myślenia naukowego; doskonalenie umiejętności planowania i przeprowadzania obserwacji i doświadczeń oraz wnioskowania w oparciu o wyniki badań. Zdający: 2) określa warunki doświadczenia [...]; 5) ocenia poprawność zastosowanych procedur badawczych [...].	IX. Różnorodność roślin. 6. Wzrost i rozwój roślin. Zdający: 2) przedstawia wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych na proces kiełkowania nasion; planuje i przeprowadza doświadczenie określające wpływ wybranych czynników ([...] światło) na proces kiełkowania nasion.

Zasady oceniania

2 pkt – dwa poprawne uzasadnienia.

1 pkt – jedno poprawne uzasadnienie.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi1. utrzymanie tej samej temperatury we wszystkich grupach:

- Dzięki temu wiadomo, że temperatura nie miała wpływu na uzyskane wyniki.
- Gdyby temperatura się różniła między próbami, to mogłoby się to przełożyć na zróżnicowanie wyników.

2. umieszczenie kiełkujących nasion w plastikowej torbie:

- Dzięki temu nasiona nie wyschły, a ich siła kiełkowania była wysoka.
- Woda jest konieczna do kiełkowania nasion, a plastikowa torba utrzymuje wysoką wilgotność.

Zadanie 5.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Rozwijanie myślenia naukowego; doskonalenie umiejętności planowania i przeprowadzania obserwacji i doświadczeń oraz wnioskowania w oparciu	IX. Różnorodność roślin. 6. Wzrost i rozwój roślin. Zdający: 2) przedstawia wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych na proces

o wyniki badań. Zdający: 3) opracowuje, analizuje i interpretuje wyniki badań w oparciu o proste analizy statystyczne.	kiełkowania nasion; planuje i przeprowadza doświadczenie określające wpływ wybranych czynników ([...] światło) na proces kiełkowania nasion.
---	--

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A1

Zadanie 5.4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe [...]. IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych. Zdający: 1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami, formułuje wnioski.	IX. Różnorodność roślin. 5. Rozmnażanie i rozprzestrzenianie się roślin. Zdający: 3) przedstawia budowę kwiatów roślin nasiennych. XVIII. Różnorodność biologiczna, jej zagrożenia i ochrona. Zdający: 1) przedstawia typy różnorodności biologicznej: [...] gatunkową [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

BD

Zadanie 6.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Rozwijanie myślenia naukowego; doskonalenie umiejętności planowania i przeprowadzania obserwacji i doświadczeń oraz wnioskowania w oparciu o wyniki badań. Zdający: 5) [...] formułuje wnioski.	XVII. Ekologia. 3. Ekologia ekosystemu. Ochrona i gospodarka ekosystemami. Zdający: 5) przedstawia adaptacje obronne [...] zjadanych roślin.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wniosku, uwzględniającego negatywny wpływ skutków żerowania na liściach kapusty brukselskiej larw motyla tantnisia krzyżowiaczka na rozwój potomstwa muchówki śmietki kapuścianej LUB pozytywny wpływ na mechanizmy obronne kapusty.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Potwierdzono hipotezę.
- Skutki żerowania na liściach kapusty brukselskiej larw motyla tantnisia krzyżowiaczka mają negatywny wpływ na rozwój potomstwa muchówki śmietki kapuścianej.
- W wyniku żerowania larw motyla roślina uruchamia mechanizmy obronne.

Zadanie 6.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Rozwijanie myślenia naukowego; doskonalenie umiejętności planowania i przeprowadzania obserwacji i doświadczeń oraz wnioskowania w oparciu o wyniki badań. Zdający: <ol style="list-style-type: none"> 2) określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą; 5) ocenia poprawność zastosowanych procedur badawczych oraz formułuje wnioski. 	XVII. Ekologia. <ol style="list-style-type: none"> 3. Ekologia ekosystemu. Ochrona i gospodarka ekosystemami. Zdający: <ol style="list-style-type: none"> 5) przedstawia adaptacje obronne [...] zjadanych roślin.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź, uwzględniająca wykluczenie wpływu bezpośredniej obecności na roślinie larwy tantnisia krzyżowiaczka na rozwój śmietki kapuścianej żerującej na roślinie.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Zrobiono to, aby potwierdzić, że to skutki żerowania, a nie – sama obecność larw tantnisia, wpływają na rozwój śmietki.
- Po trzech dniach od wprowadzenia na hipokotyle roślin larw śmietki kapuścianej usunięto z liści rośliny larwy tantnisia krzyżowiaczka, aby udowodnić, że to nie bezpośrednia obecność motyla na roślinie wpływa na rozwój muchówki, ale że decydują o tym mechanizmy obronne samej rośliny.
- Dzięki temu wiadomo, że śmietka rozwija się gorzej nie w wyniku konkurencji o pokarm z larwami motyla.

Zadanie 6.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Rozwijanie myślenia naukowego; doskonalenie umiejętności planowania i przeprowadzania obserwacji i doświadczeń oraz wnioskowania w oparciu o wyniki badań. Zdający: 2) określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą; 5) ocenia poprawność zastosowanych procedur badawczych oraz formułuje wnioski.	XVII. Ekologia. 3. Ekologia ekosystemu. Ochrona i gospodarka ekosystemami. Zdający: 5) przedstawia adaptacje obronne [...] zjadanych roślin.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne uzasadnienie, uwzględniające wykluczenie wpływu przypadkowego czynnika na wynik eksperymentu.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Doświadczenie powinno być przeprowadzone na więcej niż jednym osobniku kapusty brukselskiej, aby wykluczyć wpływ przypadkowego czynnika na wyniki eksperymentu.
- Aby wykluczyć, że to zmienność osobnicza pojedynczej rośliny kapusty brukselskiej odpowiadała za nietypową reakcję na stres wywołany żerowaniem motyla.
- Aby uniknąć wpływu indywidualnych cech badanych osobników na wnioskowanie.

Zadanie 6.4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 2) wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach [...].	XI. Funkcjonowanie zwierząt. 2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie. 9) Rozmnażanie i rozwój. Zdający: h) porównuje przeobrażenie zupełne i niezupełne u owadów, uwzględniając rolę poczwarki w cyklu rozwojowym.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A1

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 1) opisuje [...] i rozpoznaje organizmy.	VIII. Protisty. Zdający: 1) przedstawia formy morfologiczne protistów.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie, że pełzak czerwonki to protist, wraz z poprawnym uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozstrzygnięcie

protist

Przykładowe uzasadnienia

- Ma jądro komórkowe.
- Wytwarza wodniczki pokarmowe.
- Porusza się za pomocą pseudopodiów.
- Ma ekto- i endoplazmę.
- Jest pokryty pellikulą.

Uwaga:

Nie uznaje się odpowiedzi: „Nie ma ściany komórkowej”.

Zadanie 7.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 1) opisuje [...] i rozpoznaje organizmy.	VIII. Protisty. Zdający: 2) przedstawia czynności życiowe protistów: odżywianie, poruszanie się [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego przykładu funkcji pseudopodium pełzaka czerwonki.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- lokomotoryczna / umożliwia ruch pełzakowaty
- pokarmowa / umożliwia pobieranie pokarmu na drodze fagocytozy
- czuciowa / odbiór bodźców czuciowych / lokalizacja ofiary

Zadanie 7.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych. Zdający:</p> <p>1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami [...].</p>	<p>VIII. Protisty. Zdający:</p> <p>1) przedstawia formy morfologiczne protistów.</p> <p>XI. Funkcjonowanie zwierząt.</p> <p>2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie.</p> <p>1) Odżywianie się. Zdający:</p> <p>f) przedstawia proces trawienia poszczególnych składników pokarmowych w przewodzie pokarmowym człowieka [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne uzasadnienie, odnoszące się do niszczenia form troficznych w żołądku.
 0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Pełzaki czerwonej w formie troficznej są trawione przez enzymy zawarte w soku żołądkowym.
- Formy troficzne są nieodporne na warunki panujące w żołądku.

Zadanie 7.4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia.</p> <p>Zdający:</p> <p>4) objaśnia funkcjonowanie organizmu człowieka na różnych poziomach złożoności i w poszczególnych etapach ontogenezy.</p>	<p>XI. Funkcjonowanie zwierząt.</p> <p>2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie.</p> <p>3) Wymiana gazowa i krążenie. Zdający:</p> <p>p) przedstawia [...] krążenie krwi w obiegu płucnym i ustrojowym [człowieka].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.
 0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 7.5. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
V. Pogłębianie znajomości uwarunkowań zdrowia człowieka. Zdający: 1) planuje działania prozdrowotne.	VIII. Protisty. Zdający: 4) analizuje na podstawie schematów przebieg cykli rozwojowych protistów [...]. 5) przedstawia drogi zarażenia się i zasady profilaktyki chorób wywołanych przez protisty [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Zadanie 8.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 1) opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy.	X. Różnorodność zwierząt. Zdający: 4) wymienia cechy pozwalające na rozróżnienie [...] ssaków [...]; na podstawie tych cech identyfikuje organizm jako przedstawiciela jednej z tych grup.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź, uwzględniająca karmienie przez wampira zwyczajnego potomstwa mlekiem wytwarzanym przez matkę.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Karmienie potomstwa mlekiem matki.
- Wytwarzanie mleka przez samicę.

Uwaga:

Nie uznaje się odpowiedzi: „Obecność gruczołów mlecznych” – jako cechy anatomicznej.

Zadanie 8.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych.	XVII. Ekologia. 3. Ekologia ekosystemu. Ochrona i gospodarka ekosystemami. Zdający:

<p>Zdający: 1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami [...]. III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne, liczbowe.</p>	<p>4) przedstawia adaptacje [...] pasożytów [...] do zdobywania pokarmu.</p>
--	--

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wykazanie, że wydalanie dużych ilości hiposmotycznego moczu wiąże się ze zmniejszeniem masy ciała nietoperza.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Wraz z wydalaniem moczem są usuwane duże ilości wody, co wpływa na obniżenie masy ciała.

Zadanie 8.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych. Zdający: 1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami [...].</p>	<p>XVII. Ekologia. 3. Ekologia ekosystemu. Ochrona i gospodarka ekosystemami. Zdający: 4) przedstawia adaptacje [...] pasożytów [...] do zdobywania pokarmu.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej definicji pasożytnictwa – korzyść dla pasożyta i szkoda dla żywiciela, które nie wiążą się z natychmiastowym zabiciem ofiary – oraz przykładów tych korzyści dla wampira i strat dla ssaków lub ptaków.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Pasożytnictwo to forma antagonistycznego współżycia dwóch organizmów, z których jeden (pasożyt) czerpie korzyści kosztem drugiego (ofiary, żywiciela), działając na jego szkodę, ale nie zabijając go natychmiast. W tym przypadku wampir żywi się krwią ofiar.
- Pasożytnictwo polega na tym, że pasożyt żyje na lub w żywicielu, korzysta z jego zasobów i mu szkodzi, przy czym żywiciel pozostaje przy życiu przez dłuższy czas. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku wampirów i ich ofiar – nietoperze zyskują pokarm, a ptaki i ssaki są osłabione przez utratę części krwi.

Uwaga:

Nie uznaje się odpowiedzi, w których mowa jedynie o korzyściach jednej ze stron i stratach drugiej bez uwzględnienia informacji o tym, że ofiary nie są od razu zabijane (co odróżnia pasożytnictwo od drapieżnictwa).

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 1) [...] porządkuje i rozpoznaje organizmy.	X. Różnorodność zwierząt. Zdający: 3) wymienia cechy pozwalające na rozróżnienie parzydełkowców [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego taksonu w randze typu.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

parzydełkowce / Cnidaria

Zadanie 9.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Rozwijanie myślenia naukowego; doskonalenie umiejętności planowania i przeprowadzania obserwacji i doświadczeń oraz wnioskowania w oparciu o wyniki badań. Zdający: 2) [...] rozróżnia próbę kontrolną i badawczą.	XI. Funkcjonowanie zwierząt. 2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie. 6) Regulacja nerwowa. Zdający: b) przedstawia działanie synapsy chemicznej, uwzględniając rolę przekaźników chemicznych; podaje przykłady tych neuroprzekaźników.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie, że próbą kontrolną jest woda morska, wraz z poprawnym uzasadnieniem, odnoszącym się do roli tej próby jako poziomu odniesienia dla próby badawczej LUB do eliminacji wpływu innych czynników niż obecność GABA na rozwój larw.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozstrzygnięcie

tylko ze sztuczną wodą morską / woda morska / woda

Przykładowe uzasadnienia

- Dzięki tej próbie wiadomo, jak silne jest działanie GABA, które można ocenić przez porównanie wyników próby badawczej z wynikami próby kontrolnej.
- Próba z wodą pokazała, że GABA faktycznie działa, a powolny rozwój larw nie wynika z innych, nieznanych czynników.

Zadanie 9.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Rozwijanie myślenia naukowego; doskonalenie umiejętności planowania i przeprowadzania obserwacji i doświadczeń oraz wnioskowania w oparciu o wyniki badań. Zdający: 4) odnosi się do wyników uzyskanych przez innych badaczy; 5) [...] formułuje wnioski.	XI. Funkcjonowanie zwierząt. 2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie. 6) Regulacja nerwowa. Zdający: b) przedstawia [...] rolę przekaźników chemicznych; podaje przykłady tych neuroprzekaźników.

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego wniosku, odnoszącego się do hamowania rozwoju ukwiału przez GABA.
- 0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- GABA jest przyczyną hamowania rozwoju polipa *Nematostella*.
- Metamorfoza *Nematostella* jest hamowana przez GABA.
- Kwas gamma-aminomasłowy uniemożliwia prawidłowe przekształcanie się planuli w polip ukwiału.
- GABA negatywnie wpływa na rozwój *N. vectensis*.
- GABA spowalnia rozwój larwy polipa *N. vectensis*.
- GABA w tak dużym stężeniu nie tylko opóźnia, ale wręcz uniemożliwia rozwój ukwiału.

Zadanie 10.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Postępowanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne, liczbowe. I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia.	XI. Funkcjonowanie zwierząt. 1. Podstawowe zasady budowy i funkcjonowania organizmu zwierzęcego. Zdający: 6) przedstawia mechanizmy warunkujące homeostazę ([...] ciśnienie krwi [...]).

Zdający: 4) objaśnia funkcjonowanie organizmu człowieka na różnych poziomach złożoności [...].	
---	--

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

BD

Zadanie 10.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 4) objaśnia funkcjonowanie organizmu człowieka na różnych poziomach złożoności [...].	XI. Funkcjonowanie zwierząt. 2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie. 4) Wydalanie i osmoregulacja. Zdający: f) przedstawia proces tworzenia moczu u człowieka oraz wyjaśnia znaczenie regulacji hormonalnej w tym procesie.

Zasady oceniania

2 pkt – podanie poprawnej nazwy hormonu i poprawne wyjaśnienie, uwzględniające pobudzenie resorpcji wody w kanalikach nerkowych przez hormon antydiuretyczny, co jest przyczyną zagęszczenia moczu i zmniejszenia jego objętości.

1 pkt – podanie poprawnej nazwy hormonu.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedźNazwa: hormon antydiuretyczny / ADH / adiuretyna / wazopresyna / AVPWyjaśnienie: Pobudza resorpcję wody w kanalikach nerkowych, co przekłada się na zagęszczenie moczu i zmniejszenie jego objętości.**Zadanie 11.1. (0–2)**

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający:	XI. Funkcjonowanie zwierząt. 2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie. 2) Odporność. Zdający:

4) objaśnia funkcjonowanie organizmu człowieka na różnych poziomach złożoności [...].	c) przedstawia [...] komórki układu odpornościowego człowieka; g) analizuje zaburzenia funkcjonowania układu odpornościowego (nadmierna [...] odpowiedź immunologiczna) [...].
---	---

Zasady oceniania

2 pkt – podanie poprawnych nazw trzech komórek.

1 pkt – podanie poprawnych nazw dwóch komórek.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. limfocyt B

2. plazmocyty

3. bazofil

Zadanie 11.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 4) objaśnia funkcjonowanie organizmu człowieka na różnych poziomach złożoności [...].	XI. Funkcjonowanie zwierząt. 2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie. 2) Odporność. Zdający: d) przedstawia rolę mediatorów układu odpornościowego [...]; g) analizuje zaburzenia funkcjonowania układu odpornościowego (nadmierna [...] odpowiedź immunologiczna) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 12.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający:	XI. Funkcjonowanie zwierząt. 2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie. 1) Odżywianie się. Zdający:

4) objaśnia funkcjonowanie organizmu człowieka na różnych poziomach złożoności i w poszczególnych etapach ontogenezy.	e) przedstawia rolę wydzielin gruczołów i komórek gruczołowych w obróbce pokarmu.
---	---

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie, odnoszące się do wpływu ureazy na (1) zwiększenie pH w najbliższym otoczeniu bakterii, a przez to – (2) na zmniejszenie aktywności pepsyny w bezpośrednim kontakcie z komórką *H. pylori* i zahamowanie trawienia białek bakteryjnych przez ten enzym.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Ureaza powoduje neutralizację silnie kwaśnego pH w bezpośrednim sąsiedztwie bakterii, co hamuje aktywność pepsyny i trawienie przez nią białek osłony komórkowej *H. pylori*.
- Ureaza katalizuje reakcję, w której powstają jony hydroksylowe, co przyczynia się do wzrostu pH do wartości, w których pepsyna nie jest aktywna i nie trawi bakteryjnych białek peryplazmatycznych i cytoplazmatycznych.
- Działanie ureazy jest przyczyną wzrostu pH w bezpośrednim sąsiedztwie komórki, co prowadzi do spadku aktywności pepsyny, a gdy pH osiąga wartość powyżej 6,5 – jej aktywność ustaje. Dzięki temu pepsyna nie niszczy białkowych składników komórki i jej otoczki.

Uwaga:

Dopuszcza się odpowiedzi odnoszące się do:

– wzrostu pH w całym żołądku w wyniku działania ureazy (w rzeczywistości zmiana wywoływana przez ureazę ma charakter lokalny, ale bakteria doprowadza do wzrostu pH w całym żołądku przez ograniczenie wydzielania kwasu solnego)

– uniemożliwienia przekształcenia się pepsynogenu do pepsyny (w rzeczywistości lokalne zmiany odczynu nie mają na to przekształcenie większego wpływu).

Zadanie 12.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 1) opisuje [...] organizmy.</p> <p>III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe [...].</p>	<p>1. Chemizm życia. 2. Składniki organiczne. Zdający: 2) [...] rozróżnia białka proste i złożone [...].</p>

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie, że ureaza jest białkiem złożonym, wraz z poprawnym uzasadnieniem, odnoszącym się do obecności w budowie tego białka atomów niklu.
0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozstrzygnięcie

Jest białkiem złożonym. / złożonym

Przykładowe uzasadnienia

- Oprócz reszt aminokwasowych zawiera również atomy niklu.
- Zawiera atomy niklu, które znajdują się w miejscu aktywnym ureazy.

Zadanie 12.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych. Zdający:</p> <p>1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami, formułuje wnioski.</p> <p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia.</p> <p>Zdający:</p> <p>4) objaśnia funkcjonowanie organizmu człowieka na różnych poziomach złożoności [...].</p>	<p>XI. Funkcjonowanie zwierząt.</p> <p>2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie.</p> <p>3) Wymiana gazowa i krążenie. Zdający:</p> <p>h) opisuje wymianę gazową w tkankach i płucach [...];</p> <p>p) przedstawia budowę serca człowieka oraz krążenie krwi w obiegu płucnym i ustrojowym.</p>

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawny opis, uwzględniający wchłanianie $^{13}\text{CO}_2$ do naczyń krwionośnych w ścianie przewodu pokarmowego oraz transport wraz z krwią do płuc.
0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Powstający w żołądku $^{13}\text{CO}_2$ przenika do naczyń krwionośnych znajdujących się w ścianie żołądka, następnie jest wraz z krwią transportowany do płuc.
- Dwutlenek węgla jest wchłaniany do krwi z przewodu pokarmowego, a potem jest transportowany z krwią do płuc.
- $^{13}\text{CO}_2$ jest wchłaniany do naczyń włosowatych żołądka, a następnie krew płynie następującą drogą: żyłki odprowadzające → żyły żołądkowe (lewa, prawa oraz krótkie) → żyła wrotna → naczynia krwionośne wątroby → żyła wątrobowa → żyła główna dolna → prawy przedsionek serca → prawa komora serca → pień płucny → tętnice płucne → tętniczki płucne → naczynia włosowate płuc.

Zadanie 12.4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Poglębianie znajomości uwarunkowań zdrowia człowieka. Zdający: 2) rozumie znaczenie badań profilaktycznych i rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej.	XI. Funkcjonowanie zwierząt. 2. Porównanie poszczególnych czynności życiowych zwierząt, z uwzględnieniem struktur odpowiedzialnych za ich przeprowadzanie. 1) Odżywianie się. Zdający: n) przedstawia znaczenie badań diagnostycznych (gastroskopia, kolonoskopia, USG) w profilaktyce chorób układu pokarmowego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A

Zadanie 13.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 1) wykorzystuje różnorodne źródła i metody pozyskiwania informacji; 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne, [...].	XIII. Ekspresja informacji genetycznej. Zdający: 4) przedstawia cechy kodu genetycznego; 5) opisuje proces translacji [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne uzupełnienie trzech pól tabeli.

1 pkt – za podanie poprawnej nazwy aminokwasu.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Nazwa aminokwasu	<i>tryptofan / Trp</i>
Sekwencja kodonu mRNA	<i>5' UGG 3'</i>
Sekwencja antykodonu tRNA	<i>5' CCA 3'</i>

Zadanie 13.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 1) wykorzystuje różnorodne źródła i metody pozyskiwania informacji; 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje [...] graficzne [...].	III. Energia i metabolizm. 3. Enzymy. Zdający: 2) wyjaśnia, na czym polega swoistość substratowa enzymu oraz opisuje katalizę enzymatyczną.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wymienienie wszystkich substratów i wszystkich produktów reakcji syntezy AA-tRNA, które są widoczne na rysunku.

1 pkt – poprawne wymienienie tylko wszystkich substratów albo tylko wszystkich produktów reakcji syntezy AA-tRNA, które są widoczne na rysunku.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Substraty:

aminokwas / tryptofan

tRNA

ATP

Produkty:

AA-tRNA / Trp-tRNA

AMP

2P_i / 2 aniony fosforanowe

Uwaga:

Uznaje się odpowiedzi:

PP_i / anion difosforanowy / pirofosforan

P_i (bez zachowania stechiometrii)

Zadanie 13.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 2) wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach i w środowisku.	III. Energia i metabolizm. 1. Podstawowe zasady metabolizmu. Zdający: 2) porównuje istotę procesów anabolicznych i katabolicznych [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie, że przedstawiona reakcja jest przykładem anabolizmu, wraz z poprawnym uzasadnieniem, uwzględniającym wyższy stopień złożoności produktu w stosunku do substratów.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozstrzygnięcie

Jest to przykład anabolizmu. / Anabolizm

Przykładowe uzasadnienia

- Syntetyzowany produkt (AA-tRNA) jest związkiem bardziej złożonym niż substraty, z których powstał (aminokwas i tRNA).
- Anabolizm to reakcje syntezy złożonych związków chemicznych z substancji prostszych. AA-tRNA jest substancją bardziej złożoną niż substraty, z których powstał, więc jest to anabolizm.
- Anabolizm to ciąg reakcji wykorzystujących energię użyteczną biologicznie do syntezy nowych bardziej złożonych biocząsteczek.
- Anabolizm to szlaki metaboliczne wymagające dostarczenia energii do przekształcania związków mniejszych w większe.

Uwaga:

Dopuszcza się uzasadnienia odnoszące się jedynie do zużycia energii, np.: „Reakcja jest anabolizmem, ponieważ do tej reakcji jest wykorzystywana energia pochodząca z hydrolizy ATP”.

Zadanie 13.4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 2) wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach i w środowisku.	XIII. Ekspresja informacji genetycznej. Zdający: 4) przedstawia cechy kodu genetycznego; 5) opisuje proces translacji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź, odnosząca się do możliwości włączenia prawidłowego aminokwasu do syntezowanego polipeptydu tylko wtedy, jeżeli AA-tRNA łączący się z odpowiednim kodonem mRNA zawiera określony i właściwy aminokwas.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Włączenie prawidłowego aminokwasu do syntezowanego polipeptydu możliwe jest tylko wtedy, jeżeli do AA-tRNA z danym antykodonem, rozpoznającym właściwy kodon mRNA, jest dołączony ściśle określony, właściwy aminokwas.
- Jeśli do danego tRNA nie zostanie przyłączony właściwy aminokwas, to zostanie wbudowany niewłaściwy aminokwas do polipeptydu powstającego podczas translacji, mimo prawidłowego rozpoznania kodon – antykodon.

Zadanie 14.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 2) wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach i w środowisku.</p>	<p>XIV. Genetyka klasyczna. 1. Dziedziczenie cech. Zdający: 2) przedstawia dziedziczenie [...] wielogenowe (dominacja pełna, dominacja niepełna, [...] współdziałanie dwóch lub większej liczby genów).</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych genotypów kota z częściowym pręgowaniem typu klasycznego.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

AAmmTt, AammTt

Zadanie 14.2. (0–3)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych. Zdający: 1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami, formułuje wnioski.</p>	<p>XIV. Genetyka klasyczna. 1. Dziedziczenie cech. Zdający: 1) zapisuje i analizuje krzyżówki [...] oraz określa prawdopodobieństwo wystąpienia określonych genotypów i fenotypów oraz stosunek fenotypowy w pokoleniach potomnych [...]; 2) przedstawia dziedziczenie [...] dwugenowe [...] (dominacja pełna, [...] współdziałanie dwóch lub większej liczby genów).</p>

Zasady oceniania

3 pkt – podanie poprawnych genotypów ORAZ poprawne zapisanie krzyżówki genetycznej, ORAZ za poprawne podanie oczekiwanego stosunku fenotypowego wśród potomstwa.

2 pkt – podanie poprawnych genotypów ORAZ poprawne zapisanie krzyżówki genetycznej.

1 pkt – podanie poprawnych genotypów.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Genotyp kotki: **AaMm**

Genotyp kocura: **Aamm**

Krzyżówka:

♀ \ ♂	Am	am
AM	AAMm (pręgowanie tygrysie)	AaMm (pręgowanie tygrysie)
Am	Aamm (pręgowanie klasyczne)	Aamm (pręgowanie klasyczne)
aM	AaMm (pręgowanie tygrysie)	aaMm (brak pręgowania)
am	Aamm (pręgowanie klasyczne)	aamm (brak pręgowania)

Stosunek fenotypowy:

pręgowanie tygrysie : pręgowanie klasyczne : brak pręgowania – 3 : 3 : 2

Zadanie 15. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 6) wykazuje, że różnorodność organizmów jest wynikiem procesów ewolucyjnych.</p> <p>III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne, liczbowe.</p>	<p>XVI. Ewolucja. Zdający: 4) wyjaśnia mechanizm działania doboru naturalnego i przedstawia jego rodzaje (stabilizujący, kierunkowy i różnicujący).</p>

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A1

Zadanie 16. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 5) przedstawia i wyjaśnia zależności między organizmami [...].</p> <p>III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe [...].</p>	<p>XVII. Ekologia.</p> <p>3. Ekologia ekosystemu. Ochrona i gospodarka ekosystemami. Zdający: 2) przedstawia skutki konkurencji wewnątrzgatunkowej i międzygatunkowej; 3) wyjaśnia zmiany liczebności populacji w układzie zjadający i zjadany.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 17. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Pogłębianie wiedzy z zakresu różnorodności biologicznej oraz zjawisk i procesów biologicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji życia. Zdający: 6) wykazuje, że różnorodność organizmów jest wynikiem procesów ewolucyjnych.</p> <p>III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne, liczbowe.</p>	<p>XVI. Ewolucja. Zdający: 6) określa warunki, w jakich zachodzi dryf genetyczny.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 18. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych. Zdający: 2) odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe [...]. IV. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów biologicznych. Zdający: 1) interpretuje informacje i wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między procesami i zjawiskami, formułuje wnioski.	XVII. Ekologia. 3. Ekologia ekosystemu. Ochrona i gospodarka ekosystemami. Zdający: 2) przedstawia skutki konkurencji [...] międzygatunkowej; 3) wyjaśnia zmiany liczebności populacji w układzie zjadający i zjadany.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie, uwzględniające zmniejszenie liczebności populacji małży z rodzaju *Nutricula* w wyniku presji drapieżnika oraz wzrost liczebności populacji *G. gemma* w wyniku zmniejszenia konkurencji z małżami *Nutricula*.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Ponieważ drapieżny krab brzegowy jako swoje ofiary wybierał głównie rodzime gatunki małży, to ich liczebność spadła, a wtedy zmniejszyła się konkurencja między małżami *Nutricula* i *Gemma gemma*.
- Intensywna presja drapieżników na rodzime małże doprowadziła do redukcji ich liczebności. Wobec braku konkurencji populacja *G. gemma* mogła rozwijać się bez przeszkód.